

Startbijeenkomst Zorgplicht 4 februari

Deelnemers:

Gemeente Ameland, Gemeente Heerenveen, Gemeente Ooststellingwerf, Gemeente Opsterland, Gemeente Schiermonnikoog, Gemeente Smallingerland, Gemeente Súdwest-Fryslân, Gemeente Terschelling, Gemeente Vlieland, Gemeente Waadhoeke en Gemeente Weststellingwerf.

Inleiding

Op verzoek van, en met van medewerking een aantal gemeenten, de provincie en het Fries Bibliotheken Netwerk organiseerde Fers een startbijeenkomst over de wetswijziging Wsob en de bijbehorende Zorgplicht.

De wijziging van de Wsob heeft als doel om de rol en functie van bibliotheken in de samenleving te versterken. De bijbehorende zorgplicht betekent dat gemeenten een verantwoordelijkheid krijgen om ervoor te zorgen dat iedereen in hun gebied toegang heeft tot een volwaardige bibliotheekvoorziening. In het concept wetsvoorstel van de Wsob is een voorstel gedaan voor een nadere invulling van de zorgplicht. Naast een aantal minimumeisen staat daarin de plicht voor een meerjarenbeleidsplan voor de Bibliotheek centraal. In dat plan, dat de gemeente moet opstellen, samen met de Bibliotheek, moet bijvoorbeeld rekening worden gehouden met de geografie en de samenstelling van de bevolking en kan dan ook bijvoorbeeld inhouden dat er extra aandacht nodig is voor kwetsbare groepen, zoals mensen met een beperking, laaggeletterden of ouderen, zodat zij ook kunnen profiteren van de bibliotheekvoorzieningen.

Kortom, de wetswijziging beoogt een meer inclusieve en toegankelijke bibliotheek, waarbij de zorgplicht ervoor zorgt dat iedereen de kans krijgt om gebruik te maken van de diensten die bibliotheken aanbieden. Deze eerste bijeenkomst had als doel om te zorgen dat alle gemeenten op hetzelfde informatie niveau zouden komen. Om dit te bereiken waren Anita Németh en Lieke van Emmerik van het ministerie van OCW aanwezig samen met de verenigingsadviseur Klaas Gommers van de Vereniging Openbare Bibliotheken. Hun presentaties zijn bijgevoegd.

Belangrijke punten:

- Voor gemeenten is het onduidelijk dat de hoogte van de Decentralisatie Uitkering hetzelfde is als de hoogte van de extra structurele gelden die gaan komen. Geld is gelabeld maar niet geoormerkt, dus het lijkt lastig om langere termijn plannen te maken. Gemeenten en bibliotheken hebben duidelijkheid nodig over de financiën, zodat zij verder kunnen met de inhoud.

Toezegging OCW: het geld is structureel. Dit staat in concept-wettekst en in de brieven vanuit OCW. De doelstelling over deze Decentralisatie Uitkering voor de bibliotheken staat ook in de september circulaire van september

vorig jaar. Oproep vanuit gemeenten: onderstreep het structurele karakter van de gelden in de brieven die nog gaan komen. Duidelijkheid over financiën verwachten gemeenten van OCW en anders halen ze deze informatie bij de provincie.

- Bij bezuinigingen wordt als eerste gekeken naar de wettelijke taken, de rest sneuvelt als eerste. Naar de gemeenteraad toe is het belangrijk om de noodzakelijkheid van deze investering duidelijk te maken. Let hierbij op het inwonersperspectief.
- Het gaat om terminologie, we moeten niet spreken van 'extra' gelden of een 'plus', anders krijgen we onze brede maatschappelijke rol niet gefinancierd. Het gaat juist om herstel van het bibliotheekwerk, van een basisvoorziening naar een volwaardige voorziening. De bibliotheken hebben de laatste jaren met dezelfde middelen meer taken moeten doen. Neem daar de prijsontwikkeling bij en dan kun je stellen dat er eigenlijk meer geld nodig is dan de gelden die nu gereserveerd zijn.

OCW zal de concept wettekst nogmaals toetsen of daarin duidelijk wordt dat de vijf functies, zoals deze nu al bij de bibliotheektaak horen, ook in de nieuwe situatie verplicht blijven.

- OCW denkt aan de mogelijkheid van een brief vanuit de minister aan gemeenten om de Decentralisatie-uitkering voor de Bibliotheek onder de aandacht te brengen. Dit idee moet nog getoetst worden op haalbaarheid. Deelnemers geven aan dat een brief vanuit het ministerie (en ook de provincie) helpt. Ministerie OCW wil graag in brief naar gemeenten verwoorden waarom de Bibliotheek zo belangrijk is en daarmee willen ze gemeenten oproepen om hun verantwoordelijkheid te nemen. De brief zou dan ook primair ingezet kunnen worden om een moreel appèl te doen. Gemeenten vragen om in deze brieven de meerwaarde / het verhaal van de bibliotheek op te nemen.
- Bij het meerjarenplan gaat het om dat er een plan wordt gemaakt (in welke vorm dan ook) waarin aandacht is voor een aantal onderdelen. In een Amvb worden nadere eisen gesteld aan het plan (zoals: het moet een begroting bevatten, er moet aandacht zijn voor de geografie en demografie, etc). Binnen 1 jaar na publicatie van de wet moet het meerjarenplan klaar zijn. Advies: begin niet te laat met het starten van het gesprek hierover.

Het gesprek tussen gemeente en de Bibliotheek kan ook in een andere vorm worden gevoerd, denk aan LEA-overleg (Lokale Educatieve Agenda) voor het onderwijs. Je bent dan structureel met elkaar in overleg ipv een keer in de zoveel tijd.

- De houding van VNG is voor ambtenaar belangrijk, dat wordt meegenomen in voorstel richting bestuurder. Vanuit VNG komt er nu geen heldere informatie. Maar de VNG is voor gemeente wel richtinggevend.

Overige belangrijke info:

- Decentralisatie uitkering geldt voor 2025 en 2026
- 60 miljoen structureel geld
- 2,90 per inwoner en minimaal 100.000 voor de kleine gemeente is structureel, staat ook zo in concept wetsvoorstel
- In de zomer 2025 volgt waarschijnlijk er een concept handreiking van VNG, inclusief normenkader
- Wat betreft de SPUK-IDO wil een Kamermeerderheid de regie bij de bibliotheken houden. Voor de zomer wordt besluit verwacht.

Vragen:

- Als de gemeente besluit om het geld aan iets anders uit te geven, wat zijn dan de consequenties? *Antwoord: Het besluit ligt bij de gemeente en het is aan de lokale politiek om hier actie op te ondernemen. We beschikken echter de gelden niet voor niets. De gelden hebben als doel om te investeren in een toekomstbestendig bibliothekennetwerk en we zien daarom graag dat ze op deze manier wordt besteed.*
- Waarom krijgen grotere gemeenten meer geld per inwoner? *Antwoord: Dit is niet zo, gemeenten krijgen in de Decentralisatie Uitkering-periode (2025 en 2026) 2,95 per inwoner. En daarna 2,90. Dat geldt voor alle gemeenten, met voor de kleine gemeenten 100.000 euro als drempelbedrag.*
- In de eventuele brief naar gemeenten, wordt hier ook het bedrag per 2027 in meegenomen? *Antwoord: OCW geeft aan hier rekening mee te houden.*

Afspraken:

- We delen de aantekeningen en presentaties (OCW en VOB) van de startbijeenkomst (presentaties zijn inmiddels gedeeld in mail 4 februari)
- Laatste brief van provincie naar gemeentes wordt gedeeld (is inmiddels gedeeld in mail 4 februari)
- Onderzoeken welke informatie we naar de fracties/raadsleden kunnen sturen, denk aan een brief / webinar / infographic. Hierin moet het gaan om de maatschappelijke meerwaarde van de Bibliotheek.
- Voor zomer bijeenkomst plannen voor bestuurders (op een maandag of donderdag) of aansluiten bij bestaand overleg. In bijeenkomst moet het gaan over de maatschappelijke impact.
- Contactpersoon voor vragen is Julie Bruijnincx, adviseur netwerken bij Fers: julie@fers.nl / 06 13580067.